

**BOHEMISTKA A POLONISTKA
MARIE SOBOTKOVÁ
(2022)**

BOHEMISTKA A POLONISTKA
MARIE SOBOTKOVÁ
(2022)

JUBILEJNÍ SBORNÍK

OLOMOUC 2022

OBSAH

Jiří Fiala / 5

Agnieszka Dolecka – Zbyszek Trzaskowski / 12

Anna Dragan / 20

Anna Kiermut / 22

**Bożena a Tadeusz Miczkovi, Monika Miczka-Pajestka s rodinou,
Tomasz Miczka s rodinou, Wojciech Miczka / 25**

Dorota Julia Nowak / 33

Libor Pavera / 35

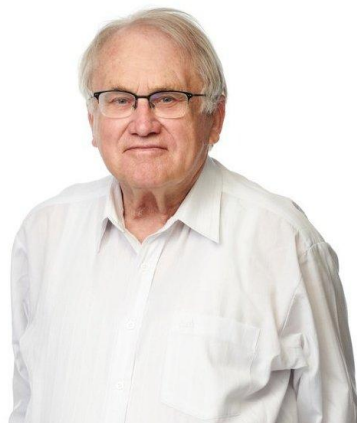
Ivo Pospíšil / 39

Kamila Woźniak / 42

Magdalena Zakrzewska-Verdugo / 44

Anna a Miloš Zelenkovi / 46

JIŘÍ FIALA

Je tomu již pět let, kdy vyšel péčí Libora Pavery sborník k životnímu jubileu polonistky a bohemistky Marie Sobotkové.¹ Obsahuje kromě personální bibliografie jubilantky, dovedené do roku 2015,² příspěvky charakterizující vazby jubilantky ke starší české literatuře (Libor Pavera), k polonistice (Michał Hanczakowski), ke slavistice a komparatistice (Ivo Pospíšil) a její biografický medailon (Jiří Fiala). Bilanci aktivit Marie Sobotkové tedy při příležitosti jejího dalšího jubilea soustředíme na významné mezníky jejího života a na její odborný přínos v posledním pětiletí.

Připomeňme, že Marie Sobotková se narodila v neděli 4. května 1947 jako druhá dcera (po starší Mileně) v manželství Vlasty a Ladislava Kulínských v Ostravě-Zábřehu. Sestry Milena a Marie Kulínské posléze ukončily střední všeobecně vzdělávací školu s maturitou ve svém rodišti, a zatímco Milena zamířila do Brna na Filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (bývalé a nyní Masarykovy univerzity), kde absolvovala studium oborů čeština

¹ Pavera, Libor a kol.: *Polonistka a bohemistka Marie Sobotková*. Praha, Verbum 2017. Viz též Pavera, Libor: profesorka *Marie Sobotková jubilující*, *Slavica litteraria* 20, 2017, 2, s. 111–115 (online), dostupné z [www: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/137367/1_SlavicaLitteraria_20-2017-2_14.pdf?sequence=1](https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/137367/1_SlavicaLitteraria_20-2017-2_14.pdf?sequence=1), vyhledáno 2. 4. 2022.

² Personální bibliografie Marie Sobotkové do roku 2017 je dostupná tamtéž a in: *Kdo je kdo v české slavistice* (online), dostupné na [www: https://www.slaviste.cz/index.php/index.php?page=detail&id=131-sobotkova-marie-prof-phdr-csc-emeritni-profesorka-katedry-slavistiky&msclid=acb4d024b11e11ec84b87267e15f3276](https://www.slaviste.cz/index.php/index.php?page=detail&id=131-sobotkova-marie-prof-phdr-csc-emeritni-profesorka-katedry-slavistiky&msclid=acb4d024b11e11ec84b87267e15f3276), vyhledáno 2. 4. 2022.

a ruština, Marie byla v roce 1965 přijata ke studiu oborů čeština a polština na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. „Zlatá léta šedesátá“ tehdy vládla i na tehdejší katedře bohemistiky a slavistiky této katedry – její prestiž zaručovali vynikající bohemisté a polonisté: Jiří Daňhelka, Eduard Petř, Jiří Skalička, Oldřich Králík, Miroslav Komárek, Jiří Damborský, Eduard Lotko a Hana Jechová. Marii Sobotkovou i jejího budoucího manžela, o tři roky staršího Jana Sobotku,³ zaujala především starší česká literatura. Vedení katedry předpokládalo, že Marie Sobotková po svém absolutoriu v roce 1970 nastoupí do externí aspirantury s cílem obhájit rigorózní práci a poté na základě obhajoby kandidátské disertační práce získá vědecký titul kandidátky věd o umění.

Bohužel perspektivu vysokoškolského vědeckopedagogického působení zhatila Marii Sobotkové nastupující „normalizace“ po invazi vojsk Varšavské smlouvy (Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Bulharské lidové republiky, později zčásti též Německé demokratické republiky) 21. srpna 1968. Její otec Ing. Ladislav Kulínský byl za svoje negativní stanovisko vůči invazi vojsk Varšavské smlouvy a následné okupaci ČSSR Sovětskou armádou vyloučen z Komunistické strany Československa, a to byl pro stranické orgány důvod k tomu, aby i jeho dceři bylo zabráněno v uplatnění se na její alma mater. Ta byla tvrdě postižena „kádrovými prověrkami“, z katedry bohemistiky a slavistiky „byli odejiti“ mj. Jiří Daňhelka a Jiří Damborský, Hana Jechová emigrovala do Francie, Oldřich Králík, Jiří Skalička a Eduard Lotko „měli zaražený“ kariérní postup. Marie Sobotková po dvanáct následujících let vyučovala na odborných učilištích v Přerově a v Olomouci, narodily se jí dvě dcery (Eva, nar. r. 1974, a Jana, nar. r. 1979), ale na svůj odborný růst nerezignovala – v roce 1973 získala na základě rigorózní práce *Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Paprocké Vůle a Šimon Lomnický z Budče (Umělecko-ideový rozbor jejich mravně výchovné tvorby)* doktorát filozofie, jejím promotorem byl tehdy Oldřich Králík; v roce 1975 absolvovala při zaměstnání studium oboru Občanská nauka, v letech 1980–1982 studovala postgraduálně obor Vysokoškolská pedagogika a jako externí pracovnice vedla semináře na tehdejší katedře bohe-

³ PhDr. Jan Sobotka, nar. 11. ledna 1944 v Jičíně, působil v letech 1989–2008 jako ředitel Obchodní akademie v Olomouci, je znám jako aforistik a pohádkář – viz *Jan Sobotka (spisovatel)* (online), dostupné z [www: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobotka_\(spisovatel\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobotka_(spisovatel)), vyhledáno 2. 4. 2022.

mistiky a slavistiky dějin polské literatury a starší české literatury. Ve výběrovém řízení na obsazení místa odborné asistentky pro výuku v seminářích starší české literatury a pro přednášky z dějin polské literatury na katedře bohemistiky a slavistiky FF UP v roce 1982 sice byla úspěšná, ale vzhledem k její trvající „politické nespolehlivosti“ byl její odborný růst povolen až po roce 1989.

Po listopadu 1989 se v rámci rehabilitací politicky perzekvovaných vědeckopedagogických pracovníků Univerzity Palackého v Olomouci vrátil na katedru bohemistiky a slavistiky FF UP Jiří Damborský, jenž v letech 1990 až 1994 vedl její polonistické pracoviště. Jeho nástupkyní v této funkci se roku 1995 stala Marie Sobotková s tím, že téhož roku došlo k rozdělení katedry bohemistiky a slavistiky na katedru bohemistiky a katedru slavistiky, a Marie Sobotková převzala funkci vedoucí sekce polské filologie katedry slavistiky, a to až do roku 2012. V roce 2015 přiznala Vědecká rada Univerzity Palackého prof. PhDr. Marii Sobotkové, CSc., statut emeritní profesorky.

Vraťme se nyní k publikační činnosti a s ní spojeným vědeckopedagogickým titulům Marie Sobotkové. Její odbornou doménou se stala polsko-česká literární komparatistika, a to v rámci jak starší polské a české literatury, tak i v novodobých fázích této literární tvorby. Jenže stranické orgány (jmenovitě tajemník pro ideologickou práci Krajského výboru KSČ v Ostravě Ladislav Brumek), nezapomínaly na to, že je dcerou vyloučeného člena KSČ. Její úsilí o získání vědecké hodnosti kandidátky věd o umění tak mohlo být završeno až v roce 1993, a to na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kdy zde obhájila kandidátskou disertační práci *České memoáry 17. století (Žánrová analýza memoárových textů)*. Dva roky nato se uskutečnila na olomoucké filozofické fakultě habilitace M. Sobotkové pro obor Dějiny české literatury na základě jejího habilitačního spisu, jenž byl publikován následujícího roku pod titulem *Autor – text – adresát v memoárech 17. století (Studie z české, polské a slovenské literatury 17. století)*. I v dalších letech se Marie Sobotková orientovala na zkoumání ego-dokumentů – zejména memoárů a deníků, dále na hodnocení česko-polských kulturních souvislostí a českých překladů z polské literatury období romantismu, jakož i na analýzu literárního jazyka těchto literatur v současnosti. Výsledky svého bádání zveřejnila ve více než stu příspěvcích v časopisech a sbornících a také v monografii *Studie z české a polské literatury (Pět století v historii česko-polských literárních souvislostí)*, vydané roku 2003. Té-

hož roku byla doc. PhDr. Marie Sobotková, CSc., jmenována profesorkou pro obor *Dějiny české literatury*.

Vzhledem k tomu, že jsem v letech 1974–1978 a 1985–1986 pobýval jako „starszy wykładowca“ českého jazyka a literatury na Varšavské univerzitě a Slezské univerzitě v Katovicích, mohl jsem se po osvojení si polštiny uplatnit jako vyučující polských dějin a reálií na olomoucké polonistice a měl jsem tu čest a potěšení s Marií Sobotkovou pracovat na společných publikačních výstupech. Nejvýznamnějších z nich je knižní monografie *Lafayette, Kollątaj a další francouzští a polští státní vězňové v moravských a českých pevnostech na přelomu 18. a 19. století*, jež vyšla nákladem Moravské zemské knihovny v Brně v červnu 2017. Marie Sobotková zde přinesla detailní informace o věznění Huga Kołłątaje a bratří Zajączkových v Olomouci a Josefově, analyzovala díla Huga Kołłątaje vzniklá během jeho internace a popsala olomoucké věznění Waleriana (Waleryho) Wiktoryna Dzieduszyckého hraběte z Dzieduszyce, jež bylo doposud českým historikům neznámo.⁴ Naším „divertissement“ jsou booklety k albům lidových písní, zejména z tvorby hornácké Musiky folkloriky, vydávané nakladatelstvím Indies Scope.⁵ K vydání je připravena a udělení autorských práv Moravské zemské knihovně v Brně ze strany Yad Vashem: The World Holocaust Remembrance Center v Jeruzalémě očekává naše komentovaná edice dvou svazků česky psaných poválečných deníků významného izraelského vý-

⁴ O osobnosti a díle Huga Kołłątaje pojednala Marie Sobotková následně ve studii *Hugo Kołłątaj, státní vězeň v Olomouci a Josefově v letech 1794–1802*, *Poznańskie Studia Slawistyczne*, 15, 2018, s. 233–258 (online), dostupné z [www: https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/article/view/18667/18601](https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/article/view/18667/18601), vyhledáno 2. 4. 2022.

⁵ *Musica Folklorica: Spal bych, spal bych, žena mi nedá...* Sleeve-note CD, Brno, Indies Scope, 2011. – *Srdénko ňa bolí*. Booklet CD Opýtaj sa Malana, Musica Folklorica, Brno, Indies Scope, 2013. – *Ženský úděl v lidové písni*. Booklet CD Ej, ženy, ženy, porad'ťeže mi, Musica Folklorica, Brno, Indies Scope, 2013. – *Umrem, umrem, ale kdy nevím. Funerální tematika v moravské lidové písni*. Booklet CD Smrti, milá smrti. Brno, Indies Scope, 2018. – *Chvala Bohu, že sem sa narodil*. Booklet CD Majstr. Brno, Indies Scope 2019. – *Nářečí v moravských lidových písních*. Booklet CD Nářečí v moravských lidových písních, Indies Scope 2020.

tvorného umělce Yehudy Bakona, přeživšího holokaust.⁶ Ke 160. výročí polského lednového povstání v roce 2023 připravujeme studie na toto téma.⁷

Pracovní cesty a stáže Marie Sobotkové směřovaly do Varšavy, Katovic, Lodže, Lublina a dalších polských měst, v Čenstochové působila v roce 2016 jako hostující profesorka, navštívila též slavisty v Lipsku. Byla a je aktivní účastnicí polonistických a slavistických vědeckých konferencí pořádaných v České republice, Slovenské republice a Polské republice.⁸ Podílela se a nadále se podílí na činnosti vědeckých sdružení, po jedno desetiletí byla tajemnicí pobočky Literárněvědné společnosti při AV ČR v Olomouci, náleží k zakladatelům mezinárodního Sdružení polských a zahraničních polonistů – učitelů polského jazyka a kultury Bristol (vzniklé roku 1997). V současné době je členkou revizní komise Polsko-českého vědeckého sdružení, členkou České asociace slavistů, Slavistické společnosti Franka Wollmana a členkou redakčních rad odborných zahraničních a domácích periodik.

Marie Sobotková byla řešitelkou sedmi grantových projektů, spoluřešitelkou čtyř grantových projektů a výzkumných záměrů a řešitelkou dvou projektů financovaných, resp. spolufinancovaných Evropskou unií. Podařilo se jí tak nejen dále rozvinout polonistická studia na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve sféře duchovní, ale také zmodernizovat je v rovině materiální – rekonstrukcí jejich sídla ve Vodární ulici a modernizací učeben.⁹ Trvalým vkladem do dějin Univerzity Palackého je knižní výstup projektu IGA FF UP *Historie a současnost olomoucké polonistiky* – obsáhlá dvojjazyčná česko-polská publikace s názvem *Polonistika v Olomouci v minu-losti a dnes* /

⁶ Bacon, Yehuda: *Studená sprcha nového života: Poválečné deníky přeživšího dítěte, 23. července 1945 – 17. února 1946*, k vydání připravili Jiří Fiala, Marie Sobotková, Dorota Julia Nowak, Brno, MZK Brno 2022, v tisku.

⁷ Viz k tomu Fiala, Jiří – Sobotková, Marie: *Adam Chmielowski, polský povstalec internovaný v Olomouci*, KROK 04/2021,0 s. 36–44 (online), dostupné z [www: https://www.vkol.cz/uploads/revue/75/doc/krok-4-2021-www-3.pdf](https://www.vkol.cz/uploads/revue/75/doc/krok-4-2021-www-3.pdf), vyhledáno 2. 4. 2022.

⁸ Recentně Marie Sobotková přispěla do sborníku *Literatura polska w świecie Tom VIII, Recepcja i adaptacja – mecenaty i migracje*, Prace ofiarowane Profesorowi Romualdowi Cudakowi, Katowice 2019, pojednáním *Twórczość poetycka Czesława Miłosza w czeskich przekładach* (s. 91–118) (online), dostupné z [www: https://www.sjtkp.us.edu.pl/wp-content/uploads/2021/01/Literatura-polska-VIII--TEXT-91.pdf](https://www.sjtkp.us.edu.pl/wp-content/uploads/2021/01/Literatura-polska-VIII--TEXT-91.pdf), vyhledáno 3. 4. 2022.

⁹ O svoje sídlo ve Vodární ulici 6 byla sekce polské filologie katedry slavistiky FF UP připravena po rekonstrukci objektu FF UP v Křížkovského ulici 10 a sestěhování všech tří sekcí této katedry do podkroví zadního traktu FF UP.

Polonistyka w Ołomuńcu dawniej i dziś, vydaná v roce 2014 péčí Marie Sobotkové, hlavní autorky a editorky, a poskytující detailní informace o historii olomoucké polonistiky do uvedeného roku.

Angažmá vysokoškolské pedagožky znamenalo pro Marii Sobotkovou vedení seminářů ze starší české literatury, jež obohacovala o záběry do středověké, raně novověké a barokní kultury – bohužel v důsledku výše již zmíněného rozdělení české a polské filologie do dvou kateder upřednostnila katedra bohemistiky obsazení těchto seminářů vlastní pracovníci. Vedla proto nadále pouze přednášky a semináře z polské filologie, jakož i jako školitelka přípravu řady diplomových a doktorských disertačních prací. V roce 1997 přednášela v oddělení polonistiky katedry slavistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě dějiny polské literatury, roku 2016 působila jako hostující profesorka na slavistice Humanitní fakulty Humanisticko-přírodovědné univerzity Jana Długosze v Čenstochové a během zimního semestru 2016/2017 vedla v Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno kurz na téma *Polské stopy v české kulturní krajině*.

Nemalou míru svého času byla Marie Sobotková nucena věnovat přípravě akreditací studijních oborů související se zavedením kreditního systému, restrukturalizaci dosavadních studijních oborů a zavedení nových studijních oborů, jako byl např. studijní obor *Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast*. Díky iniciativě Marie Sobotkové byl na Univerzitě Palackého v Olomouci akreditován v roce 2003 doktorský studijní obor *Srovnávací slovanská filologie*, dále členěný na podobory *Srovnávací slovanská jazykověda a Srovnávací slovanská literární věda*, což umožnilo doktorandům kontrastivní studium jazykovědných i literárněvědných problémů ve vzájemných národních kontextech, tj. českém, polském, ukrajinském a ruském. Funkci předsedkyně oborové rady tohoto oboru zastávala Marie Sobotková do června roku 2016, tedy po celých třináct let. Dovedla jako školitelka a v jednom případě jako konzultantka k úspěšné obhajobě doktorské disertační práce a doktorské státní zkoušce celkem sedm absolventek a jednoho absolventa doktorského studia oboru *Srovnávací slovanská literární věda*.¹⁰

¹⁰ Byli to 1. Katarína Laučíková, absolventka Prešovské univerzity v Prešově, obor anglický a polský jazyk, překladatelství a tlumočnictví, téma disertační práce *Mýtus horala v slovenskej, polskej a českej literatúre*; 2. Kateřina Tichá, absolventka Univerzity Palackého v Olomouci,

Výjimečné zásluhy Marie Sobotkové o česko-polskou kulturní vzájemnost byly z polské strany významně oceněny – v roce 1999 udělil Marii Sobotkové prezident Polské republiky Aleksander Kwaśniewski rytířský kříž Řádu za zásluhy o Polskou republiku ((Order Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej) a v roce 2016 jí udělila Kapitula Ceny POLONICUM, určené pro nejlepší zahraniční učitele polského jazyka a kultury, Cenu POLONICUM. U příležitosti životního jubilea Marie Sobotkové v roce 2017 jí Slavistická společnost Franka Wollmana udělila Pamětní list za celoživotní přínos české slavistice.

Pro jubilantku samu jsou podle jejích slov nanejvýš cennou odměnou projevy přátelství a vděčnosti ze strany jejích přátel a bývalých studentek a studentů, kteří oceňují, že jim po všechna uplynulá léta věnovala svůj čas, znalosti a zkušenosti. V tom, jak pevně doufá, bude moci v následujících letech pokračovat.

obor francouzská a polská filologie, téma disertační práce *Tadeusza Micińskiego walka o człowieka, Od indywidualistycznego symbolu Lucyfera do Słonecznego Boga jako mitu doskonalcejsię zbiorowości*; 3. Kamila Woźniak, absolventka Vratislavské univerzity, obor polská filologie se specializací literární věda, téma disertační práce *Wybrane aspekty twórczości Ladislava Klímy i Stanisława Przybyszewskiego w świetle interpretacji pojęcia nihilizmu gnostyckiego*; 4. Agata Tarnawska-Grzegorzycza, absolventka Slezské univerzity, obor slavistika se specializací na českou filologii, téma disertační práce *Kategoria absurdu jako obraz niekoherencji świata (W utworach E. Ionesco, S. Becketta, S. Mrożka i V. Havla)*, disertační práce byla publikována Vydavatelstvím Univerzity Palackého v Olomouci; 5. Jan Jeništa, absolvent Univerzity Palackého, obor polská a ukrajinská filologie, téma disertační práce *Młoda polska próza ve středoevropském kontextu* v podboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda, 6. Hanna Navrátilová, absolventka Varšavské univerzity, obor ruský a anglický jazyk s překladatelskou a učitelskou specializací, téma disertační práce *Kategoria wolności w tekstach wybranych scenariuszy filmowych Krzysztofa Kieślowskiego* v podboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda; 7. Magdalena Zakrzewska-Verdugo, absolventka Vratislavské univerzity, téma disertační práce *Przekład literacki jako problem filologiczno-kulturowy (na podstawie analizy tłumaczenia tekstów D. Masłowskiej, M. Witkowskiego i S. Shutego na język rosyjski)* v podboru Srovnávací slovanská literární věda se specializací polská literární věda, disertační práce byla publikována Vydavatelstvím Univerzity Palackého v Olomouci; 8. Anna Justyna Dragan, absolventka UMCS Lublin, téma disertační práce *Demony kobiece w polskiej prozie fantasy XXI wieku na wybranych przykładach (w kontekście słowackim i czeskim)*, konzultantka prof. M. Sobotková.

AGNIESZKA DOLECKA

ZBIGNIEW TRZASKOWSKI

Nasza przyjaźń z Marią, oparta na wzajemnym zaufaniu i serdeczności, trwa nieprzerwanie od kilkadziesiąt lat. Zapoczątkowały ją znajomość *via* telefon i prośba o coś więcej niż tylko życzliwą pomoc – bagatela, trwało to wspomaganie Pani Profesor ze wszystkich sił szesnastu miesięcy – w tzw. życiowej sytuacji podbramkowej. Już wtedy w osobie i działaniu dzisiejszej Jubilatki rzeczywistością stały się słowa: prawdziwego przyjaciela poznaje się w biedzie, choć lepiej zaistniałą sytuację i dar serca oddaje wierniejsze oryginałowi tłumaczenie sentencji poety Enniusza: *amicus certus in re incerta cernitur* – pewnego przyjaciela poznaje się w sytuacji niepewnej. Tak, w następnych latach przekonaliśmy się wiele razy, jak najpewniejszą Przyjaciółką (*amica certissima*) jest Maria. Spotkania, serdeczne rozmowy, życzliwe porady, wskazówki, krytyczne uwagi, zachęty, podnoszenie na duchu, wyznaczanie celów stały się dla nas rodzajem życiowego drogowskazu, przyswajaniem egzystencjalnego alfabetu na każdy dzień. Ten alfabet zawdzięczamy Pani Profesor Marii Sobotkovej.

- A** jak **autorytet**. Nie zdobywa się autorytetu przy pomocy słów, służbowych zależności, sprawowanej władzy. Autorytet wykuwa się *expressis verbis* w mozolnej pracy nad sobą, w zwycięskim zmaganiu się z przeciwnościami losu i w procesie kształtowania charakteru. Maria w wielu sytuacjach życia pokazała i pokazuje ów hart ducha, zna swoje miejsce i wartość, nie daje się posiadać nikomu. Dla niej „nie dać się posiadać” znaczy nie dać się traktować z góry i z lekceważeniem w towarzyskich relacjach, nie uchybiać nikomu, ale i nie dać również uchybiać sobie.
- B** jak **bezpośredniość**. Trudno przychodzi „walić prawdę prosto z mostu”, nie owijać w bawełnę, czyli mówić wprost. Nieszczerość w przyjaźni

zabija ją natychmiast. Jednak szczerłość to nie oznacza niedelikatnego, brutalnego wyjawiania prawdy, a tym bardziej bezceremonialnego poniżania kogoś. Maria potrafi być szczerą do bólu, dodaje szczyptę soli do tego, co mówi i łyżkę cukru do tego, co czuje. Prawdę, nieraz przykrą i bolesną, wyjawia z poszanowaniem osobistej godności. Przy tym stosuje zasadę „**P**” jak „pomyśleć” i „**P**” jak „powiedzieć”, czyli zasadę jedenastu „**P**”: **Po** pierwsze **p**omyśl, **potem** **p**owiedz, **ponieważ** puste **p**owiedzenie **p**owoduje **p**rzejmującą **p**rzykrość.

C jak **cierpliwość**. Od Marii nauczyliśmy się, że ostatnimi drzwiami, których absolutnie nie wolno zamykać, jest cierpliwość. Przeszkody są nam potrzebne, aby nie zaginęła siła woli. Z trudnością przychodziło czekanie przez szesnaście miesięcy na finał sprawy, a jej szczęśliwe zakończenie zawdzięczamy Prof. Marie Sobotkovej. Ona pomogła znaleźć miejsce, w którym czekanie się opłaca – z życzliwymi słowami wsparcia, nieustannego dodawania otuchy. I często nam powtarzała: nie ma straconego czasu, z cierpliwości wyrasta siła, z czekania koncentracja. Pamiętasz Mario naszą rozmowę i porównanie z dębem? Dąb rośnie tylko powoli. Dęby mogą być długowieczne, bo w niektórych przypadkach ponad 1 000 lat. Wiosną wypuszczają liście jako ostatnie z drzew, aby chronić się dzięki temu przed późnym mrozem. Przy rozsiewie nasion dęby mogą ufnie liczyć na pomocników ze świata zwierząt: sójki i wiewiórki ukrywają żołędzie jako zapas pożywienia na zimę. To co z niego nie zostanie zużyte lub nie znalezione, może następnej wiosny rosnąć. Z cierpliwością osiągnąć cel – tego można się nauczyć od dębu. Ich powolność jest równocześnie ich siłą. Prawie żadne inne drewno nie jest tak twarde i trwałe jak dąb. Mario z Twoją cierpliwą konsekwencją w działaniu jesteś jak ten dąb.

Ć jak **ćwiczenie**. Sokrates powiedział: „Poznaj samego siebie”. Stoicy mówili: „Przekonaj samego siebie”. Maria mówi: „Ćwicz swoją zdolność bycia dobrym”. O dobroci nie tylko mówi, ale ją konkretnie na każdym kroku praktykuje.

D jak **działanie**. Ludzie dzielą się na trzy grupy: tych, którzy powodują zdarzenia; tych, którzy obserwują zdarzenia; tych, którzy nie rozumieją tego, co się zdarza. Maria, odkąd ją znamy, powoduje zdarzenia, wyty-

- cza sobie zadanie i robi wszystko, aby je wypełnić. Przy tym konsekwentnie wystrzega się dwóch słabości: pośpiechu i niezdecydowania.
- E** jak **empatia**. Maria nosi w sobie, w bogatym duchowym wnętrzu, głęboką potrzebę współodczuwania jako humanistka, przyjaciółka ludzi.
- F** jak **filolożka, filomatka**. Całe życie zawodowe Marii zawiera się w miłości do słowa, boć filologia to umiłowanie słowa. Do lektury słowa, do książek dojrzewała całe życie. W bardzo różnych okresach pojmowała słowo i odczytywała inaczej, wciąż jakby na nowo. I nam przekazuje tę mądrość: trzeba mieć cierpliwość do autorów, a przede wszystkim do siebie samego. Więcej, Maria jest filomatką (gr. *filos* + *mate*), lubi naukę i jej poświęciła całe, jakże owocne, zawodowe życie.
- G** jak **gościnność**. Po przyjeździe do Ołomuńca pierwsze kroki kierujemy do gościnnych progów Marii i Honzy. I zawsze słyszymy pytania: Jak przebiegła podróż? Czym was ugościć? Czego się napijecie?
- H** jak **Honza**. Imię Honza wiąże się dla Marii z trzema najbliższymi jej sercu mężczyznami. Nigdy nie usłyszeliśmy, żeby zwracała się do męża inaczej jak tylko zawsze Honza, do wnuków – Honzík, Honzíček; najpiękniejsze spieszczenia, jakie spotkamy w języku czeskim obok Jendy, Jeníka, Jeníčka, Janíka, Jéni, Janki, Janka, Janečka.
- I** jak **intelekt**. Maria z wrodzoną sobie inteligencją (łac. *intelligere* rozumieć; wytwarzać sobie wyobrażenie; wziąć do serca) klarownie odczytuje konteksty sytuacyjne, interakcje. Sama niejednokrotnie przyznała, że powiedzenie czegoś mądrego w sposób prosty najlepiej świadczy o bogactwie wyobraźni. Dla niej istotę doskonałości wyznacza prostota.
- J** jak **Jubilatka**. W opowiadaniu naszego życia godziny są przecinkami, a lata kropkami. Po każdej kropce rozpoczynamy nowe zdanie. I tak przez cały rok: 365 dni do wypełnienia, 4 380 godzin do przeżycia, 262 800 minut do zrozumienia prawdy: jak ten czas szybko biegnie! Leopold Staff w czterowierszu:

„Już? Tak prędko? Co to było?
Coś strwonione? Pierzchło skrycie?
Czy się młodość swą przeżyło?
Ach, więc to już było... życie?”

przypomina, że czas to wcale nie pieniądz, ale drogocenna i trudna do rozdzielenia materia. Mario, świętujemy Twój brylantowy jubileusz, ze świadomością, jak pracowicie użytkujesz swój czas. Lata się nie liczą: liczy się korzystanie z nich, liczy się duch. Jestem tak młody, ile mam w sobie nadziei. Kiedy usłyszysz od kogoś: skończyłaś 75 lat, nie wierz mu. I powiedz: tak naprawdę po skończeniu pięćdziesiątki mam jedynie dwadzieścia pięć.

- K** jak **kobieta**. Nie wiadomo, kto wymyślił ten slogan o kobiecie, słabej płci. Ciągłe udowadniasz, Mario, jak magiczną wręcz siłę sprawczą może mieć kobieta.
- L** jak **literaturoznawczyni**. Z niekłamanym szacunkiem odnosimy się do Twojego dorobku naukowego i dydaktycznego. Robisz nie cokolwiek, ale to co się powinno; nie zadowolasz się tym, co możliwe, ale chwytasz się śmiało konkretów.
- Ł** jak **łączenie**. Maria szuka tego, co łączy, a nie dzieli. Swoim postępowaniem ciągle nam przypomina: Nie samotnie, nie w pojedynkę, ale wspólnie szukajmy właściwej drogi i znajźmy ją. Drogi prowadzącej do samego siebie. Drogi, która pozwala doświadczyć prawdy słów Johne’a Donne’a: „Nikt nie jest samotną wyspą”.
- M** jak **Maria**. Od stuleci toczy się ożywiona dyskusja na temat pochodzenia imienia Maria. W etymologii akadyjskiej Miriam, Marjam znaczy – „napawająca radością”, „piękna”; w staroegipskiej – „ukochana”; w aramejskiej – „pani”. My, afirmując wymienione, opowiadamy się za inną, bardziej czeską: NASZA KOCHANA MARUŠKA.
- N** jak **niezawodność**. W Polsce znamy historyczny frazeologizm: „Polegać na kimś jak na Zawiszy”, czyli ufać komuś bezgranicznie, bo jest człowiekiem honoru i nigdy nie zawiedzie pokładanych w nim nadziei. Mario, nigdy się na Tobie nie zawiedliśmy.
- O** jak **osobowość**. Każdy z nas kształtuje siebie na miarę i wielkość swoich wyobrażeń. Z ograniczonej wyobraźni powstaje ograniczony człowiek. Z banalnej wyobraźni – banalny człowiek. Z oryginalnej wyobraźni – oryginalny człowiek. Z twórczej wyobraźni – twórczy człowiek. Maria reprezentuje sobą w całej rozciągłości – twórczą osobowość. Mario, dzięki Tobie zajmujemy się wyobrażeniem naszego życia.

- P** jak **Profesorka, praca**. W pracy dydaktycznej Profesor Maria Sobotková nie mówi nigdy swoim studentkom i studentom, czego od nich żąda, mówi im o sile ich kreatywnego myślenia. I może dlatego jest promotorką tytu prac magisterskich i doktorskich. Praca uniwersytecka dla Marii to jedna z odsłon miłości.
- Q** jak **quality**. Maria recenzowała nam wiele tekstów naukowych: artykułów, monografii jedno- i wieloautorskich. Zawsze z jakością Q. Bez stylistycznej przesady uświadomiła nam, czym tak naprawdę jest akrybia w jej recenzenckim wydaniu: skrupulatnością, ścisłością, rzetelnością rasowej filologii.
- R** jak **rodzina**. W życiu Marii istotnie ważne miejsce zajmują mąż, córki, wnuczeta; jednym słowem rodzina, którą się kocha i jest się kochanym. To tak, jakby czuło się słońce z jego obu stron. O matce mówi się zawsze, że jako istota kochająca najbardziej intensywnie mniej pragnie być kochaną niż kochać. Ewa i Jana wiedzą najlepiej: MIŁOŚĆ Marii do nich jest bezwarunkowa w jedyny w swoim rodzaju sposób, to znaczy nie stawia żadnych warunków i nigdy mąż, córki, wnuczeta jej nie stracą.
- S** jak **serdeczność**. Serdeczność Marii jest elementarną, wprawioną w ruch aktywnością, wewnętrzną potrzebą poznania drugiego człowieka, bo przecież, jak mówi, razem zdążamy w tym samym kierunku – zrozumienia siebie przez dialog, a nie monolog. Nie dziw więc, że obdarowuje swoją serdecznością szczerze nas wszystkich.
- Ś** jak **świadectwo**. Z sentencji Seneki: „Słowa uczą, przykłady pociągają” Prof. Marie Sobotková na pierwszym miejscu stawia przykład, słowo traktuje jako zarzewie czynu.
- T** jak **tolerancja**. Dziś dużo mówi się o tolerancji, z jej praktykowaniem bywa różnie. Mario, czy pamiętasz rozmowę Małego Księcia z lisem? „Szukam przyjaciół” – mówił bohater przepięknej książki Antoine’a de Saint-Exupéry’ego i zapytał lisa: „Co znaczy «oswoić?»” „jest to pojęcie zupełnie zapomniane – powiedział lis. – «Oswoić» znaczy «stworzyć więzy» [...] Poznaje się tylko to, co się oswoi. [...] Ludzie mają zbyt mało czasu, aby cokolwiek poznać. Kupują w sklepach rzeczy gotowe.

A ponieważ nie ma magazynów z przyjaciółmi, więc ludzie nie mają przyjaciół”. Kilkakrotnie wprowadzałaś nas w arkana sztuki osvajania.

U jak **umiejętności, uczciwość**. Prof. Marie Sobotková w książce zatytułowanej *Studie z české a polské literatury. Pět století v historii česko-polských literárních souvislosti, Univerzita Palackého*, podobnie jak w wielu innych pracach naukowych, pokazuje lwi pazur, talent interdyscyplinarnego, komparatystycznego myślenia o literaturze. Sięgnijmy do rozdziału IV przywołanej monografii, poświęconego wątkowi sowizdrzalskiemu w literaturze czeskiej, polskiej, rosyjskiej XVII i XVIII wieku. Zdanie na s. 168: „Głównym celem [...] rozważań będzie rekonstrukcja sposobu bytu owych tekstów, ocena ich cech inwariantnych, powstawanie adaptacji, mutacji i wariantów oraz amplifikacji co do treści i form wypowiedzi” może posłużyć za motto działalności naukowo-dydaktycznej Jubilatki, której pierwszorzędą cechą stała się uczciwość. Władysław Łoziński, wybitny znawca staropolskiej kultury, pisze: „[...] strzec swego «uczciwego», było kardynalnym obowiązkiem. Nie znano, albo raczej nie używano jeszcze słowa «honor» w dzisiejszym naszym znaczeniu – to, co dziś obejmujemy tym słowem, mieściło się w «uczciwym», a było to uczucie bardzo tkliwe”.

V jak **victory**. Nie zapomnimy znaku zwycięstwa, jaki Mario nam pokazałaś w dniu szczęśliwego zakończenia (po szesnastu miesiącach oczekiwania) bardzo ważnego przedsięwzięcia naukowego, przypieczętowanego jednomyślnym głosowaniem na tak. W tym jednym znaku, bez słów znaleźliśmy odpowiedź na pytanie: Kim byłby człowiek, który się nie zмага; człowiek, który na nic się nie odważa?

W jak **wdzięczność**. Mario, dobrze, że JESTEŚ!

Z jak **zapal**. Kto utracił zapal, ten utracił wszystkie swoje osiągnięcia i pozostaje mu jedynie wygórowana ambicja. Zapal Marii jest magiczną różdżką, która wyczarowuje środki prowadzące do celu i pokonuje przeszkody. Zapal Marii wyraża się w ciekawości ludzi i świata. Na spotkania z nami przynosi swoją ciekawość, zachwyca się urokami miejsc, poddaje się dźwiękom muzyki, smakuje zapachy ukochanych przez siebie kwiatów, rozmowę wypełnia pięknem uważnego słuchania interlo-

kutora, utrwała w pamięci daty urodzin i imienin przyjaciół. I jesteśmy pewni, że wskrzesza to wszystko w ścianach własnego domu.

Ż jak **źródło**. Lew Tołstoj w jednym z opowiadań rysuje aksjologiczne sylwetki trzech wędrowców, którzy spotkali się przy źródle wypływającym ze skały. Ktoś wykuł w niej zdanie: „Niech to źródło będzie dla ciebie wzorem”. Zaczęli się zastanawiać nad sensem tych słów.

– Woda bijąca ze źródła – zaczął pierwszy – łączy się z innymi i tworzy rzekę. Podobnie człowiek, który z upływem lat życia powinien zbijać majątek i zostać w końcu bogaczem.

– Ja myślę, – powiedział drugi wędrowiec – że każdy powinien się starać, aby to co mówi, było przejrzyste jak woda tego źródła.

Trzeci, który wiele w swoim życiu doświadczył, stwierdził:

– Źródło to żywy wzór dla każdego człowieka. Samo koi pragnienie potrzebujących i nie żąda nic w zamian. Niesie dobro i nie czeka na niczyją wdzięczność.

Mario, jesteś dla nas źródłem do naśladowania, inspiracji, bezinteresowności, a nade wszystko – jak być sobą.

Ż jak **życzliwość i życzenia**. Życzliwość to lekarstwo w dzisiejszym świecie, gdzie dużo ludzi, a czasami tak trudno o człowieka, okruczeństwa. Życzliwość jest emocją tyleż spontaniczną i dobroczynną, co i bardzo użyteczną. Maria obdarowuje nią szczerze wszystkich wokół. We wszystkim stara się odnaleźć coś dobrego. Życzliwość dla niej to tyle, co bezinteresowność w przyjaźni: Nie pragnę ciebie jako dobra, ale: Pragnę twojego dobra. Pragnę tego, co jest dobrem dla ciebie, bez żadnego względu na siebie samą. J. W. Goethe wypowiedział przeszło dwieście lat temu myśl bardzo dziś aktualną: „Jeśli widzisz człowieka jedynie takim, jakim jest, czynisz go gorszym. Jeśli potrafisz zobaczyć go takim, jaki mógłby być – przyczyniasz się do jego wzrostu”. Mario, dziękujemy Ci, że przyczyniasz się swoją życzliwą obecnością, siostrzaną oraz braterską przyjaźnią do naszego wzrostu. Prosimy, przyjmij od Agnieszki i Zbyszka najserdeczniejsze, płynące z serca życzenia, słowami lekko sparafrazowanego (*masculinum* zmieniliśmy na *femininum*) wiersza romantycznego wieszca:

W ciągłej przykłady i słowa postaci
Rozdawaj siebie samą swej braci.
Mnóż się Ty jedna przez czyny żyjące,
a będą z Ciebie jednej... tysiące.

ANNA JUSTYNA DRAGAN

Przećiętny nauczyciel – opowiada.
Dobry nauczyciel – wyjaśnia.
Bardzo dobry nauczyciel – demonstruje.
Genialny nauczyciel – inspiruje.
(William Arthur Ward)

Magiczne miasto, wspaniałe momenty, niesamowita atmosfera – myśl o Ołomuńcu przywołuje u mnie wyłącznie miłe i ciepłe wspomnienia, które są tak wyraźne, jakby od czasu opuszczenia przeze mnie murów tamtejszej uczelni minęło zaledwie kilka tygodni... Miejsce to jest bardzo bliskie mojemu sercu za sprawą poznanych tam osób, które stały się dla mnie wyjątkowe i inspirują mnie do dziś. Szczególną rolę niezmiennie odgrywa w tym procesie Pani Profesor Sobotková z jej ogromną wiedzą, zaangażowaniem, bezbrzeżną empatią i promiennym uśmiechem.

Jako doktorantka Pani Profesor odbierałam ją jako prawdziwą duszę naszego instytutu: otwartą, życzliwą i wspierającą. Dzięki niej wkraczanie na nieznane obszary badawcze stawało się nie tyle wyzwaniem, co przygodą, podążaniem po ścieżkach pełnych drogowskazów. Pani Profesor dała się zapamiętać jako osoba bezinteresowna, wyrozumiała, pomocna w każdej z życiowych rozterek, umacniająca we właściwych decyzjach. Jej wiara w każdą i każdego z nas, doktorantki i doktorantów, i niegasnące zainteresowanie naszymi losami, tworzyły atmosferę komfortu, silne poczucie przynależności

do „sławistycznej wspólnoty” oraz idealne warunki do wzrostu naukowego i osobistego.

Pani Profesor Sobotková wypełniła swoje zadanie jako opiekun naukowy wzorowo i nie poprzestała na tym, pielęgnując także później kontakt z pokoleniem, które wykształciła. Wiadomości od Pani Profesor nadal wywołują u mnie radość, a wymiana myśli z nią, podobnie jak podczas moich studiów, działa niemal terapeutycznie: motywuje i dodaje energii do działania. Do dziś bardzo cenię sobie jej wskazówki i rady, na które mogę nadal liczyć.

Przykład Pani Profesor przekonuje mnie niezmiennie, że nie wystarczy być wybitnym uczonym, równie ważne jest jakim się jest człowiekiem. Pani Profesor Sobotková jest niekwestionowanym autorytetem naukowym o niezwyklej osobowości, dzięki czemu wiedza przez nią przekazywana trafia do serc i fascynuje. To dla mnie zaszczyt, że ją poznałam oraz pod jej czujnym okiem spędziłam czas moich studiów doktorskich.

Za ten niezapomniany czas, za ciepło i uśmiech, za inspirację, za wspólne refleksje i konstruktywne rozmowy, za dzielenie się wiedzą i doświadczeniem – dziękuję Pani Profesor. Z okazji jubileuszu, życzę Pani Profesor krzepkiego zdrowia, satysfakcji ze znakomitego dorobku, niewiędnej radości z realizowanych działań i poczucia spełnienia.

ANNA KIERMUT

Wasilków, dn. 4 maja 2022 r.

Mario kochana, moja serdeczna Przyjaciółko!

Obchodzisz dziś wspaniały Jubileusz, dzień okrągłych urodzin. Gratuluję i życzę Ci wszystkiego, co najlepsze. Chciałabym jednak powiedzieć, że dla mnie każdy początek kolejnego maja jest także rocznicą, w tym roku również okrągłą, bo jest to czterdziesta rocznica naszej pięknej przyjaźni. I uwierz mi, przez te wszystkie lata czas niczego nie zabrał i niczego nie zatarł.

Pamiętam bardzo dobrze dzień, kiedy spotkałyśmy się po raz pierwszy. To był początek maja 1982 roku. Kończyłam swoją czteroletnią pracę jako lektorka języka polskiego w Katedrze Bohemistyki i Sławistyki WF UP. Przedstawił nas sobie nieodżałowanej pamięci Profesor Edvard Lotko, z którym dzieliłam gabinet. Zobaczyłam młodą, piękną kobietę z burzą czarnych, kręconych włosów i ujmującym uśmiechem. Dowiedziałam się, że od nowego roku akademickiego rozpoczniesz pracę w Katedrze jako specjalistka w nauczaniu historii literatury polskiej i starszej literatury czeskiej.

Wróciłam na Uniwersytet Warszawski, do znanego w świecie Polonicum, gdzie co roku organizowaliśmy kursy wakacyjne – sierpniowy dla zagranicznych studentów oraz wrześniowy dla zagranicznych polonistów i tłumaczy literatury polskiej. Dość często przyjeżdżałaś na ten wrześniowy, trzytygodniowy kurs, więc miałyśmy okazję, żeby bliżej się poznać. Ja od czasu do czasu

odwiedzałam swój ukochany Ołomuniec i zawsze wiedziałam, że mam tam „swojego człowieka”. Tak przez lata rodziła się nasza przyjaźń, a ja widziałam z jakim uporem oraz ogromnym nakładem sił i pracy, budowałaś rok po roku samodzielną ołomuniecką polonistykę. Aktywnie współpracowałaś i z Polonicum, i z innymi polskim uniwersytetami, a jednocześnie intensywnie rozwijałaś się naukowo. Mnóstwo publikowałaś, uczestniczyłaś w licznych konferencjach, opracowałaś nowatorskie metody pracy ze studentami ołomunieckiej polonistyki i wprowadziłaś w życie nowe koncepcje programów studiów polonistycznych oraz nowe kierunki studiów. Obserwowałam to wszystko z podziwem, a w roku 1999 cieszyłam się razem z Tobą, kiedy ówczesny Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski odznaczył Cię Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej za Twoją działalność naukową i dydaktyczną w dziedzinie filologii polskiej oraz za propagowanie języka polskiego, literatury i kultury polskiej w Republice Czeskiej. Doceniło to również warszawskie Polonicum przyznając Ci w roku 2013 specjalną Nagrodę dla polonistów zagranicznych.

Kochana! Byłaś też dla mnie ogromnym wsparciem podczas mojego ośmioletniego pobytu na Uniwersytecie Helsińskim, gdzie jako lektorka uczyłam fińskich studentów języka polskiego, a także literatury i kultury polskiej. W kontaktach pomagał nam Skype i poczta elektroniczna. Podobnie jest dziś. Zawsze mogę do Ciebie napisać lub porozmawiać i zawsze mogę liczyć na Twoje zrozumienie i mądrą radę. Znasz moją sytuację rodzinną, a ja miałam przyjemność poznać Twoją wspaniałą Rodzinę. Dzielimy się ze sobą naszymi radościami, ale również trudnymi sprawami i staramy się nawzajem wspierać.

Mario droga! Żyjemy teraz w bardzo trudnym czasie. Od ponad dwóch lat zmagamy się z pandemią Covid-19, a obecnie wszystkich nas przeraża ta straszna wojna w Ukrainie. Nie sposób zrozumieć, dlaczego ten koszmar się dzieje. O tym też piszemy do siebie, mając nadzieję, że to okrucieństwo musi się wreszcie skończyć. Nie mogę teraz przyjechać do Ołomuńca, chociaż bardzo bym chciała w dniu Twojego Jubileuszu być razem z Tobą. Wierzę jednak, że niedługo się spotkamy, pójdziemy na długi spacer po znanych mi zakątkach pięknego Ołomuńca i będziemy rozmawiać, rozmawiać, rozmawiać ... A potem pójdziemy na dobry obiad i najlepsze na świecie czeskie piwo. I znowu będziemy się śmiać, kiedy kolejny raz wspomnę, że w 1978 roku, w pierwszych dni-

ach mojego pobytu w Ołomuńcu, w restauracji „U Huberta”, uparcie tłumaczyłam kelnerowi, że *nemám ráda husakové knedlíky*. Odwiedzimy też zapewne Janę, żebyśmy mogła zobaczyć jak urósł Twój najmłodszy wnuk, Honzíček. Może zagra on nam coś na pianinie? Oby jak najszybciej było to możliwe!

Mario kochana! Śpiewam Ci polskie „Sto lat” z okazji Twojego pięknego Jubileuszu i dziękuję Bogu, że Cię mam, moją wspaniałą i wierną Przyjaciółkę.

Ściskam serdecznie.
Twoja Anka

BOŻENA A TADEUSZ MICZKOVI

MONIKA MICZKA-PAJESTKA S RODINOU

TOMASZ MICZKA S RODINOU

WOJCIECH MICZKA

(1) Zaczęło się od współpracy profesorów.

(2 i 3) ...ale cała rodzina Miczków
czuje się U Ciebie, u Was,
jak u siebie w domu (2004)

(4)... i 10 lat później, tamże. Jesteśmy pewni , że dołączymy do tej kolekcji fotografię z następnego dziesięciolecia, czyli z 2024.

(5 i 6) ...bo Ty jesteś dla nas zawsze jak morawskie słońce (Náměšť na Hané)

(7) ...zawsze pogodna i zatroskana o nas (Katowice, 2012)

(8)... akademickie rozmowy również prowadzisz z Uśmiechem
(Rynek w Katowicach , 2016)

(9) ...ale z uporem i powagą prowadzisz naszą przyjaźń Skutecznie do przodu,
w przyszłość

(10 i 11) ...czasami pozwalasz nam na radosne chwile postoju (2014)

(12) ...a czasami nadajesz szybkie tempo na drodze, jaką mamy wspólnie do pokonania (Bożena i Honza, ja również, nienadążamy za Tobą nie tylko na spacerze z Św. Kopeczka, 2014).

DZIĘKUJEMY CI MARIO,
ŻE JESTEŚ W NASZYM ŻYCIU
Z MOCNYMI AKCENTAMI
I INSPIRACJAMI

Bożena i Tadeusz Miczkowie
Monika Miczka-Pajestka z rodziną
Tomasz Miczka z rodziną
Wojciech Miczka – równolatek naszej przyjaźni

DOROTA JULIA NOWAK

Do Ołomuńca przyjechałam pierwszy raz jako studentka slawistyki Uniwersytetu Wrocławskiego w 2011 roku na stypendium w ramach programu CEEPUS. Swoje kroki od razu skierowałam na polonistykę, nieświadoma tego, że los zwiąże mnie z tym miejscem na wiele lat. Nie stałoby się tak, gdyby nie propozycja Pani Profesor Sobotkovej, żebym złożyła dokumenty na studia doktoranckie, na które zostałam przyjęta w 2012 roku.

Pani Profesor od samego początku otoczyła mnie oraz kolegów i koleżanki z roku opieką i wsparciem. Zawsze żywo zainteresowana naszymi postępami, dopytywała, doradzała, pilnowała, żebyśmy nie przegapili ważnych terminów. Drzwi jej gabinetu były dla nas zawsze otwarte.

Tuż przed rozpoczęciem drugiego roku studiów doktoranckich nadarzyła się okazja wyjazdu na roczne stypendium do Izraela, w ramach którego miałam uzyskać tytuł magistra na kierunku Holocaust Studies. Mimo że decyzja o wyjeździe była bardzo nagła i wiązała się z wzięciem urlopu dziekańskiego, spotkała się z niezwykle poparciem Pani Profesor. Zresztą prof. Sobotková entuzjastycznie odnosiła się do każdego planów wyjazdów stypendialnych, wiedząc jak bardzo takie doświadczenia nas wzbogacają.

W międzyczasie, jeszcze przed obroną, zaczęłam pracę w projekcie wydawniczym Yad Vashem, w ramach którego, wspólnie z Sharon Kangisser Cohen, redagujemy dzienniki ocalałego z Zagłady Yehudy Bacona – izraelskiego artysty urodzonego w międzywojennej Czechosłowacji. W tym roku

ukáže się już piąty tom *The Cold Shower of a New Life: The Postwar Diaries of a Child Survivor*. Pani Profesor z wielkim zainteresowaniem odniosła się do tego projektu. Poruszona historią Bacona, wspólnie z Profesorem Jiřím Fialą, rozpoczęła starania o wydanie książki w języku oryginału, tj. po czesku. Mamy nadzieję, że czeska edycja ukáže się w najbliższych latach.

Rozprawę doktorską pod tytułem *Miejsca jako media pamięci w polskiej i czeskiej literaturze Zagłady po 1989 roku* obroniłam w 2020 roku. Na finiszu prac wsparcie logistyczne i emocjonalne Pani Profesor okazało się bezcenne. Bez jej pomocy i doświadczenia trudno byłoby odnaleźć się w gąszczu zadań, z którymi trzeba się zmierzyć w ostatnich miesiącach przed obroną i egzaminem państwowym. Po uzyskaniu tytułu doktora zostałam zatrudniona jako wykładowczyni historii literatury polskiej w Sekcji Filologii Polskiej w *Katedrze Sławistyki* Uniwersytetu im. Pałackiego, gdzie staram się kontynuować pracę rozpoczętą przez prof. Sobotkovą. W marcu 2022 roku mój doktorat ukazał się w formie książkowej.

Przez całe studia towarzyszyło mi przekonanie, że prof. Sobotková kibicuje mi na drodze mojego rozwoju naukowego, ale także – jako niezwykle ciepły i otwarty człowiek – trzyma za mnie kciuki w życiu prywatnym.

LIBOR PAVERA

Polonistku a bohemistku Marii Sobotkovou, profesorku Univerzity Palackého v Olomouci, znám mnohem déle, nežli zná ona mě. Nicméně v tom nehledám žádný paradox. Je to vcelku samozřejmé. Když jsem vstupoval do světa literatury, a zejména uvažování o ní, patřila již Marie Sobotková k osvědčeným badatelkám v oblasti polonistiky, glottodidaktiky a literárněvědné bohemistiky. Přesto mám stále pocit, že Marie Sobotková nestárne. Je jí neustále – při každém našem setkání – neuvěřitelných pětatřicet...

Naše první společné setkání proběhlo nesporně na půdě Univerzity Palackého v Olomouci v devadesátých letech XX. století. Patřil jsem – maličko nezvykle – nejprve k soukromým (postgraduálním) studentům prof. Eduarda Petrů (1928–2006). Měl mě připravit pro dráhu literárněvědného medievisty, protože k tomu měl výborné předpoklady: působil nejdříve v olomoucké univerzitní (vědecké) knihovně, kde poznal množství pramenů, později na bohemistice Univerzity Palackého a soustředil se zejména na etapu středověku a renesance (zvláště moravský humanismus), příp. lidové baroko. Vedle toho pozornost vždy právem zaměřoval na teorii literatury a filmu; byl k tomu i vhodně jazykově vybaven. Na vysoké škole jsem sice absolvoval dříve kurzy starší české literatury u Milana Kopeckého (1925–2006), profesora Masarykovy univerzity, ale ten byl starší nežli Petrů a po odchodu do důchodu se stáhl z veřejného působení, publikoval edice a jeho zdravotní stav se rychle zhoršoval. Nicméně na své někdejší posluchače nezapomínal, proto v osobní knihovně mám řadu jeho edic včetně osobních věnování.

Právě při návštěvách olomoucké bohemistiky na Univerzitě Palackého měl jsem možnost potkávat se s tamějšími vyučujícími a badateli. Byli mezi nimi ještě příslušní-

ci starší generace – Jiří Skalička (1922–1997), Josef Galík (1932–1999) – i generace (v té době) střední – Alena Štěrbová (nar. 1939), Jiří Fiala (nar. 1944) a právě letošní jubilantka Marie Sobotková.

Při jedné z pražských slavistických akcí (ještě před milénium) jsme se v podvečer potkali společně s Marií Sobotkovou a Jiřím Fialou na pražském hlavním nádraží. Celodenní akce probíhala na Pedagogické fakultě UK, po ní jsme navštívili jednu z hospůdek v blízkosti ulic M. D. Rettigové a Spálené, přítomný tam byl výkvět tehdejší literární vědy (Slavomír Wollman, Antonín Měšťan, Zdeněk Mathauser, František Kautman, Pavel Vašák, Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka a mnoho jiných). Společně s námi cestoval směrem na Moravu a do Slezska rovněž ostravský prof. Jiří Damborský (1927–2013), možná i olomoucký prof. Edvard Lotko (1932–2011), tím si už tolik jist nejsem. Nicméně v samostatném kupé zůstala jen naše trojice. Dodnes si vybavuji, že jsme se během cesty náramně bavili – záležitostmi oborovými, ale i životními; na dobré náladě přidával nesporně Jiří Fiala, který je nevyčerpatelnou studnicí spousty příběhů životních i literárních, získaných četbou, ale je i výborným znalcem a vypravěčem vtipů. Marie vždy Jiřího umravňovala, pokud šlo o vtip už maličko „košilatý“.

Vlastně zaslouží připomenout při Maruščině jubileu i její nadstandardní přátelství právě s Jiřím Fialou. Byli a jsou nejen kolegy oborovými, ale i dobrými lidmi a přáteli všem ostatním. Jejich rodiny se navzájem znají, a oba se podporují v řadě činnostech. Přátelství v oboru je jevem mizejícím z našeho životního obzoru. Právě proto mě kvalitní přátelství a dělná pracovní spolupráce Marie Sobotkové s Jiřím Fialou vždy fascinovala, obdivoval jsem ji a stále nepřestávám obdivovat: společně napsali množství vědeckých studií, publikovali nebo odvysílali éterem množství pořadů o moravském folkloru, z posledních společných knih, kterou napsali a kterou mě obdarovali, je možno uvést obsažný spis *Lafayette, Kolltáj a další francouzští a polští státní vězňové v moravských a českých pevnostech na přelomu 18. a 19. století* (Brno 2017), v němž oba těží z důkladného a letitého poznávání (nejen) pramenů olomoucké provenience.

Marie Sobotková je vskutku dobrou kamarádkou, přítelkyní a rádkyní. Vždy za posluchačem a kolegou hledá především člověka, jeho „perličky na dně“, řečeno s Hrabalem. Zřejmě je to dáno nelehkými životními osudy rodinnými. Ale ani její cesta na univerzitní půdu nebyla prostá a přímočará. Mnohokrát jsme spolu o tom při různých příležitostech měli možnost hovořit. V době vysokoškolských studií měla kolem sebe asi to nejlepší, co mohla literárněvědná bohemistika a polonistika ve druhé polovině šedesátých let XX. století posluchače kombinace čeština – polština nabídnout: poslouchala přednášky a účastnila se seminářů Jiřího Daňhelky, Eduarda Petrů, Oldřicha Králíka, Jiřího Damborského, Edvarda Lotka nebo Hany Jechové (provdané Voisine). Bohužel sedmdesátá léta XX. století nebyla politickým a společenským obdobím

jednoduchým, tím více zasáhl osud Marie Sobotkové: do badatelské a vzdělávací práce na svoji *alma mater* nastoupit nesměla, zdržovány shora byly rovněž její kvalifikační postupy. Přesto nelze říci, že by zatrpkla. Naopak se nad poměry doby dokázala povznést, přetavila možnou zahořklou v poctivou práci, vystudovala na univerzitě další obory, věnovala se soustavně poznávání starší literatury na pomezí českého a polského areálu, získávala na různých typech škol zkušenosti didaktické. Inspirátory byli nepochybně učitelé olomoucké univerzity: mnohokrát jsem si nechal vyprávět, jak působil na posluchače např. věčně nápaditý Oldřich Králík, měnící často až překotně závěry svých vědeckých zjištění... Právě on většinu svých odborných prací soustředil k literatuře starší – středověké, i když bývá v obecném povědomí spojován zejména s literární kulturou XX. století (Březina, Bezruč aj.).

Marie Sobotková díky polonistice má – od počátků svých studií – možnost setkat se s otevřeným, široce rozhledným literárněvědným myšlením polských sousedů. Možná nás to v jistém smyslu spojuje. Pokud je známo, u našich severních sousedů v minulosti nedocházelo – na rozdíl od prostředí československých vysokých škol a vědeckých institucí – k tak výrazné vulgarizaci vědy a vzdělávání: v Polsku i v nehlubších časech vládnoucího komunistického režimu vytrvale překládali zahraniční odbornou literaturu západní provenience, seznamovali se se současnou literární tvorbou a s novými metodologickými proudy a výboji (nebyl problém číst v polštině R. Welleka, A. Warrena, R. Jakobsona, U. Eka, rozvinuté tam bylo uvažování o rodech a žánrech v časopise *Zagadnienia Rodzajów Literackich* apod.).

Právě z polského prostředí si Marie přinesla do svého badatelského světa, troufám si to naznačit, zájem o žánr: chápaný jako východisko (správné) interpretace, habitus každého literárního textu, ale i možnost, jak systematizovat miliony literárních textů podle určitých pravidel (využít lze samozřejmě zejména v činnosti propedeutické). Druhým výrazným momentem, který souzní s vývojem a proměnami polské vědy druhé poloviny XX. století, je Maruščin zájem o literární komunikaci a fungování literárního textu v dobách starších. Komunikační model a celý propracovaný systém literární komunikace vytvářela od šedesátých let XX. století nejen tzv. nitranská škola, ale především skupina polských badatelů kodifikujících později na několik let polskou literárněvědnou terminologii (zejména *Słownik terminów literackich*, existuje několik vydání a dotisků, z pera autorů Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński; čtvrtá autorka, uváděná v posledních vydáních – Teresa Kostkiewiczowa – doplnila nová hesla týkající se postmodernismu a soudobých literárních škol a hnutí). Bylo by možno sem doplnit řadu polských kolegů a přátel, s nimiž Maruška po celý život spolupracovala (v Katovicích, Krakově, Opolí i jinde) na nejrůznějších me-

zinárodních projektech, konferencích, grantech apod. Počet její organizační práce je úctyhodný.

Zvláště Maruščinu práci o autobiografických textech XVII. století lze považovat za práci metodologicky propracovanou a vyspělou (*Autor, text, adresát v českých, polských a slovenských memoárech 17. století*, 1996). Jednak záběrem materiálu (tři národní literatury), jednak využitými metodami: probleskují v ní prvky strukturalistického rozboru a genologie, přístup sémiotický, antropologický a esteticko-recepční, zapomínat nelze ani na praktickou použitelnost dosažených výsledků.

Vlastně v oblasti praktického uplatňování výsledků vědy spočívá rovněž výrazný přínos letošní jubilejky. Promýšlí smysluplně, jak má vypadat profil absolventa polonistiky i jiných oborů, na jejichž formování a fungování se na olomoucké univerzitě podílela. Týkalo se to programů bakalářských, magisterských i doktorských.

Po léta se vzájemně informujeme (osobně, telefonicky, elektronickou komunikací) o dění v oboru i o záležitostech privátních, těšíme se na společná setkání, např. v případě konferencí nebo valných hromad organizovaných zapsanými spolky, které po léta neúnavně a inspirativně vede Ivo Pospíšil, profesor Masarykovy univerzity, organizátor vědecké práce a náš společný přítel. Právě z podnětu a za materiální a morální pomoci spolků (Česká asociace slavistů, Slavistická společnost Franka Wollmana a Středoevropské centrum slavistických studií) vznikla a spatřila světlo světa kniha *Polonistka a bohemistka Marie Sobotková: sborník k životnímu jubileu* (Praha 2017). Přináší zhodnocení Maruščiny práce i soupis její vědecké a tvůrčí činnosti. Mnoho položek a aktiv za posledních pět let se patří do knihy připsat.

K polonistickým příspěvkům Marie Sobotkové se sluší uvést, že vědomě a naplno budovala po celý profesní život mosty mezi českou a polskou kulturou. Kulturou starší, která patří už „literární paměti“, ale i kulturou současnou a živou. Nesporně pro tyto kvality byla oceněna polským Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi Rzeczy Pospolitej Polskiej a Cenou POLONICUM pro nejlepší zahraniční učitele polského jazyka a kultury.

Marušce chci popřát hodně sil v prostředí rodinném, nadhled, spravedlnost a kultivování všech dobrých vlastností, které dostala do vínku po rodičích a které usilovala uplatňovat po celý život v prostředí privátním i veřejném.

Maruško, jen vše nejlepší!

IVO POSPÍŠIL

Dáma české polonistiky a slavistiky Marie Sobotková. Každé slovo z titulu tohoto krátkého zamyšlení napsaného k polokulatému jubileu naší vědkyně má stejnou váhu. Ale měla by tu právem být i slova další, jako například filologie, literární věda i lingvistika, kulturologie, ale to není podstatné. Důležitější je to, že okruh vědeckých zájmů jubilantky je obrovský, jak ostatně dokládá její rozsáhlá bibliografie a seznam projektů, jež v rámci různých grantových záměrů řešila. Ve svém příspěvku k jejímu kulatému jubileu před pěti lety jsem psal o prof. Marii Sobotkové jako o slavistce a komparatistce a právě srovnávací literární věda je podstatnou složkou její kreativity.¹¹ Mimo jiné jsme tam uvedli: „Jubilantka svým dosavadním dílem obepnula rozsáhlý okruh literárních děl, směrů a podob literatury v širším pojetí slavistiky, jako moderní areálové disciplíny, jež zahrnuje nejen filologii. Vyšla z konkrétního česko-polského materiálu a rozvinula i jeho přesahy a potenciální vrstvy, jež lze nahlížet z různých zorných úhlů. Její dílo kreativně rozvíjí komparativní slavistiku jako reflexi nových jevů i pevné metodologické tradice české srovnávací literární vědy.“

¹¹ Marie Sobotková jako slavistka a komparatistka. In: Polonistka a bohemistka Marie Sobotková. Sborník k životnímu jubileu. Red. Libor Pavera. Verbum, Praha 2017, s. 45–50.

Z tohoto hlediska netřeba formálně vypočítávat jednotlivé tituly, snad jen připomenout ten z nedávné doby,¹² o kterém jsme psali, stejně jako o dalších.¹³

Lze však uvádět tematické clustery, aby bylo jasnější badatelčino impozantní vědecké rozpětí: od doktorské disertace komparativního rázu o Bartoloměji Paprockém z Hlohol a Paprocké Vůle a Šimonu Lomnickém z Budče¹⁴ až ke genologické studii o memoárech¹⁵ a dalším obecněji pojatým výzkumům¹⁶ a neměla by se zapomenout ani na její práce z dějin polonistiky¹⁷ a učební texty,¹⁸ ale ani na její nezastupitelné edice.¹⁹ Kdysi jsem v jednom slovenském vědeckém časopise zorganizoval dva bloky: o terminologii a filologii; v obou se jejich účastníci vyjadřovali k nezbytnosti jakési „nové filologie“; někteří se skeptí, jiní plní optimismu; tedy o jakémsi návratu k novému sepětí studia jazyka a

¹² Fiala, J. – Sobotková M.: *Lafayette, Kollątaj a další francouzští a polští státní vězňové v moravských a českých pevnostech na přelomu 18. a 19. století*. Brno, Moravská zemská knihovna, 2017. Viz naši recenzi: Fascinující kniha historika a bohemisty / slavistky a polonistky z Olomouce. Fiala, J. – Sobotková, M. *Lafayette, Kollątaj a další francouzští a polští státní vězňové v moravských a českých pevnostech na přelomu 18. a 19. století*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 2017. *Proudy* 2018, č. 2 (online), dostupné z [www: https://www.phil.muni.cz/journal/proudy/filologie/recenze/2018/2/pospisl_slavista_a_polonista_z_olomouce.php#articleBegin](https://www.phil.muni.cz/journal/proudy/filologie/recenze/2018/2/pospisl_slavista_a_polonista_z_olomouce.php#articleBegin), vyhledáno 29. 4. 2022.

¹³ Viz např. naši recenzi: *Polsko-české literární souvislosti (Marie Sobotková: Studie z české a polské literatury. Pět století v historii česko-polských literárních souvislostí. Recenzovali: Krystyna Kardyni-Pelikánová, Jiří Fiala. Olomouc 2002)*. *Slavica Litteraria*, X 6, 2003, s. 201–202.

¹⁴ *Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Paprocké Vůle a Šimon Lomnický z Budče. (Umělecko-ideový rozbor jejich mravně výchovné tvorby)*. Olomouc 1973.

¹⁵ *Autor, text, adresát v českých, polských a slovenských memoárech 17. století*. Vydavatelství UP, Olomouc 1996.

¹⁶ *Studie z české a polské literatury (Pět století v historii česko-polských literárních souvislostí)*. Vydavatelství UP Olomouc 2002.

¹⁷ Marie Sobotková a kol.: *Polonistika v Olomouci v minulosti a dnes/Polonistyka w Olomuńcu dawniej i dziś*. Marie Sobotková a kol. Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci 2014.

¹⁸ *Najważniejsze zabytki piśmiennictwa polskiego. (Od Bogurodzicy do Norwida.)* Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 1996. *Od Mickiewicza do Miłosza. Część I (1822–1918)*. Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 2000.

¹⁹ *Adam Mickiewicz: Texty a kontexty*. K vydání připravili M. Sobotková a J. Fiala. Vyd. 1. Vydavatelství Univerzity Palackého ve spolupráci s Nakladatelstvím DANAL Olomouc 2000.

písemnictví, jež se bohužel v posledních desetiletích a snad i jednom nebo dvou stoletích vytratilo a rozpojilo k velké škodě jak lingvistiky, tak literární vědy. Prof. Marie Sobotková jako skutečná dáma české slavistiky a polonistiky je příkladem noblesního vztahu k oboru, jeho lidem, k neformální, opravdové etice vědecké práce a její komplexnosti v badatelské praxi: její pohled je nejen filologický, ale má také významné přesahy ke kultuře a historii, a to přibližně v tom smyslu, jak jsme od poloviny 90. let 20. století rozvíjeli v Brně areálová studia. Naše cesty s prof. Sobotkovou se setkaly, setkávaly a setkávají na řadě konferencí, ale také významných podnicích české slavistiky, například na kongresech českých slavistů, které organizuje Česká asociace slavistů, jejíž je paní profesorka členkou; zejména nemohu nezmínit, jak se svými přáteli skvěle zorganizovala kongres českých slavistů v Olomouci, kde v centru pozornosti stála – jak jinak – osobnost Josefa Dobrovského spojující Olomouc, Prahu a Brno. Důležité je, že jubilantka činí ze svého hlavního oboru – polonistiky (a není divu, že je nositelkou rytířského kříže za zásluhy o Polskou republiku), přirozenou součástí slavistiky a filologie jako takové (je také držitelkou *Pamětního listu Franka Wollmana za zásluhy o českou slavistiku*). Kromě činnosti v České asociaci slavistů je také členkou Slavistické společnosti Franka Wollmana, což potvrzují právě její práce z dějin polonistiky a slavistiky. Její organizační činnost, kreativita, formování olomoucké polonistiky, vytváření studijních programů a s tím související její funkce na Univerzitě Palackého jsou známé. A poslední slovíčko z titulu – „české“: neboť to je ten obohacující český pohled na slovanské literatury, zejména polskou a českou, v němž se protíná komparatistika a poetika s kulturologií, historií a areálovými studii. Přejeme paní profesorce Marii Sobotkové do další činnosti hodně sil a energie. Není to v dnešní době v našich oborech právě jednoduché.

Mnoga léta, Maruško!

KAMILA WOŹNIAK

Do Ołomuńca przyjechałam zaraz po zakończeniu swoich studiów we Wrocławiu (studia polonistyczne i bohemistyczne w Uniwersytecie Wrocławskim). Był rok 2005, piękna, złota i tym razem czeska jesień. Bardzo liczyłam na to, że egzaminy wstępne na studia doktoranckie na kierunku Porównawcza Filologia Słowiańska (profil polonistyczny) w Uniwersytecie Palackiego pójdą mi na tyle dobrze, iż będę mogła zostać w tym mieście na dłużej. Ołomuniec urzekł mnie od pierwszej chwili! Pamiętam również swoje pierwsze spotkanie z Panią Profesor Marią Sobotkovą. Zapukałam do drzwi jej gabinetu i usłyszałam długie: „Anoooo!!!” Po chwili otworzyła mi sama prof. Sobotková. Okazała się bardzo miłą, energiczną osobą, która powitała mnie w murach uczelni, jakbym była jej dawno nie widzianą znajomą, wręcz członkiem rodziny. Od razu poczułam się pewniej i wiedziałam, że to jest to, że chcę w tym miejscu kontynuować swoją naukę. Pani Profesor, jako promotorka mojej rozprawy doktorskiej, zawsze służyła mi cenną pomocą w kwestiach naukowych, nigdy jednak nie narzucała swoich opinii i własnych wizji tego, co miałyby się znaleźć w mojej pracy doktorskiej. Dzięki temu mogłam prowadzić samodzielne i dość oryginalne badania dotyczące nihilizmu gnostyckiego w literaturze czeskiej i polskiej. Pani Profesor powierzyła mi również prowadzenie zajęć ze studentami – nigdy wcześniej tego nie robiłam i przyznam, że był to skok na głęboką wodę. To właśnie dzięki niej mogłam szkolić i rozwijać swój warsztat nie tylko naukowy, ale i dydaktyczny.

Ołomuniec to nie tylko studia doktoranckie, ale i nowi znajomi. Poznałam tu ludzi z różnych części świata (np. Szwajcarii, Tajlandii, Słowacji), rów-

niez z Polski – podejrzewam, że nasze ścieżki w kraju raczej by się nie skrzyżowały, połączył nas Ołomuniec! Z wieloma z nich nadal utrzymuję kontakt, w przypadku kilku – myślę, że mogę nawet mówić o przyjaźni. Choć minęło już dużo czasu od mojego (i ich) wyjazdu z Ołomuńca, nadal utrzymujemy kontakt, rozmawiamy i spotykamy się w Polsce lub w Czechach. Czas spędzony w Ołomuńcu to czas beztroski i radości, to też czas intensywnego rozwoju naukowego i doskonalenia umiejętności językowych. Były to wesołe, kolorowe lata, do których chętnie wracam pamięcią!

Aktualnie mieszkam we Wrocławiu i pracuję jako adiunkt w Zakładzie Bohemistyki Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Moje zainteresowania badawcze dotyczą przede wszystkim historii literatury czeskiej pierwszej połowy XX wieku, nadal interesuje mnie gnostycyzm, mistyka i filozofia w literaturze, teoria archetypów Carla Gustava Junga, motywy pamięci w literaturze i sztuce, somatopoetyka. Czasem zastanawiam się, jak wyglądałyby moje zawodowe ścieżki, gdyby jedna z nich nie zawiodła mnie kilkanaście lat temu do Ołomuńca, pod skrzydła Pani Profesor Marii Sobotkowej.

MAGDALENA ZAKRZEWSKA- -VERDUGO

Panią Profesor Sobotkovą z całą pewnością określiłabym jako mojego dobrego ducha opiekuńczego. Teraz, przy okazji pisania tego tekstu z okazji Jej jubileuszu, wspominam nasze wielokrotne spotkania z lat 2011–2016, kiedy miałam zaszczyt być doktorantką Pani Profesor. Moim dobrym duchem była już od pierwszego e-mailu, który do mnie napisała.

A było to pewnie jakoś w połowie 2010 r. Pracowałam wówczas w biurze w Hiszpanii i wyjątkowo nie cierpiałam swojej pracy. Marzyłam o tym, żeby spróbować swoich sił w wyuczonym zawodzie, czyli na stanowisku lektora języka polskiego jako obcego. Kompletnie nie wiedziałam, jak się zabrać za poszukiwanie pracy marzeń – najwyraźniej podczas studiów glottodydaktycznych nikt mnie nie poinformował o tym, że lektorów do zagranicznych ośrodków wysyła polskie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Próbowałam więc szczęścia, rozsyłając CV do różnych polonistyk poza granicami Polski.

Jeden z moich e-maili trafił również do Pani Profesor, która najwyraźniej zauważyła coś w obiecującego moim CV – nie wyrzuciła go do kosza, ale postanowiła dać mi szansę. Napisała do mnie ciepły list, zapraszając mnie na egzamin na studia doktoranckie. Był to pierwszy z wielu miłych, troskliwych i podtrzymujących mnie niejednokrotnie na duchu e-maili, które przez wiele lat wymieniliśmy. Zawsze, kiedy miałam wątpliwości dotyczące, czy to pisanego artykułu, czy to spraw organizacyjnych, albo gdy traciłam wiarę w to, że ukończę swój, przeciągający się ponad wyznaczony czas, przewód doktorski, Pani

Profesor uspakajała mnie i wzmacniała słowem otuchy. Nie przypominam sobie, żeby choć raz straciła do mnie cierpliwość, choć sama, czytając dziś naszą dawną korespondencję, pewnie bym ją do siebie nie raz straciła.

Pani Profesor nieprzerwanie dopingowała mnie w pracy nad rozprawą doktorską *Przekład literacki jako problem filologiczno-kulturowy (na podstawie analizy tłumaczeń tekstów D. Masłowskiej, M. Witkowskiego i S. Shutego na język rosyjski)*, pisaną pod Jej kierownictwem naukowym. Cennymi radami pomagała mi w przygotowaniu się do obrony i egzaminu doktorskiego, podczas którego też cały czas trzymała za mnie mocno kciuki. Podpowiedziała mi również wydanie doktoratu drukiem.

Dziś pracuję jako lektor języka polskiego jako obcego na Uniwersytecie Komeńskiego w Bratysławie. Zostałam tu oddelegowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (potem NAWA), czyli pięć lat temu przeszłam w końcu tę drogę, o której nie wiedziałam jeszcze w 2010 r. Mogę jednak z całą pewnością powiedzieć, że gdyby nie życzliwość Pani Profesor i pięć owocnych lat w Ołomuńcu, nie byłabym w swoim życiu zawodowym tu, gdzie jestem.

Co więcej, wiem, że mogę do Pani Profesor zawsze napisać, a Ona odpowie mi, najprawdopodobniej jeszcze tego samego dnia, i jak dawniej wesprze ciepłym słowem, przejmie się moim problemem i będzie ze mną duchem.

Dziękuję, Pani Profesor, za te wszystkie wspólne lata, i za to, że miałam przyjemność być Pani doktorantką. Życzę Pani wielu lat w zdrowiu i pomyślności.

ANNA A MILOŠ ZELENKOVI

Když jsme v průběhu devadesátých let nastoupili do Slovanského ústavu AV ČR, setkali jsme se s plejádou skvělých badatelů, kteří tímto pracovištěm prošli nebo s ním byli v úzkém osobním a pracovním kontaktu. Bylo to v přelomovém období po roce 1989, kdy se začalo debatovat o podstatě, funkčnosti a zejména praktického smyslu slavistiky, která ztratila pevnou půdu pod nohama a musela znovu definovat své nové cíle. Náš přechod z úzce národní české či slovenské filologie, ke které jsme byli na pražské a nitranské fakultě vychováváni, nebyl jednoduchý. V Slovanském ústavu, kde v literárněvědné sféře dominovaly dvě velké osobnosti – Slavomír Wollman a Antonín Měšťan – se debatovalo o slavistice, která od svého filologického základu směřovala k areálovému studiu s interdisciplinárním a komparativním podtextem. Při konstituování Literárněvědného oddělení, jehož jsme se později stali členy, bylo zřejmé, že se nepodaří jako v meziválečném období plně pokrýt všechny dominantní filologie. Výjimku tvořila, samozřejmě ruština a také polština, o kterou se zasloužil dodnes nedoceněný Karel Krejčí. Od Krejčího jako zakladatele dlouholeté tradice české polonistiky spolu s Marijanem Szyjkowským se odvíjela kontinuální linie tohoto oboru až po devadesátá léta 20. století, kdy se řada badatelů vracela do aktivní služby. Antonín Měšťan se věnoval vahou své osobnosti získání právní subjektivity Slovanského ústavu, dosluhující Jiří Bečka byl vytížen tajemnickou funkcí a polonistka Jasna Hloušková, poslední žačka Karla Krejčího, odešla následovat svého muže do diplomatických služeb. Wollman proto na redakčních radách *Slavie* i při jiných příležitostech často mluvil o nutnosti navázat kontakt s některým mimopražským polonistou, který by se mohl zapojit do společných projektů. Do Brna, díky ochotě Iva Pospíšila, jsme se obraceli na Krystynu Kardyni-Pelikánovou a Jarmila Pelikána, do Ostravy na Jiřího Damborského, ten byl však jazykovědec. Zkrátka, literáti chyběli.

Jeden ze členů Vědecké rady Slovanského ústavu – tehdy ještě vědecké – olomoucký medievista a bohemista, profesor Eduard Petruš, doporučil do naší přízně z Olomouce lingvistu Eduarda Lotka a literární historičku Marii Sobotkovou. A tak jsme se seznámili s touto „naší Maruškou“, jak ji tituloval i Slavomír Wollman, která se díky své laskavosti a osobnímu přístupu zařadila do blízkého kruhu lidí, kteří byli váženi nejen díky svým znalostem, ale i lidskému charakteru. Tehdy se znovu obnovila její spolupráce s redakcí *Slavie*, kde vyšla její studie *Polský pramen k moravským dějinám roku 1650* (*Slavia* 64, 1995, s. 297–302). Ta anticipovala její pozdější spolupráci s Literárněvědným oddělením. Postupně jsme se setkávali na pražských ústavních akcích, na brněnských a olomouckých konferencích, na kongresech České asociace slavistů a také na přednáškách Literárněvědné společnosti. Osobně si vzpomínáme, jak se probírala její habilitace na FF Univerzity Palackého v Olomouci. Měšťan s Wollmanem měli zájem o tuto habilitační práci, která vyšla poté knižně pod názvem *Autor – text – adresát v memoárech 17. století* (*Studie z české, polské a slovenské literatury 17. století*) (Olomouc 1996). Srovnávací přístup, široký heuristický záběr, detailní genologické charakteristiky memoárového žánru a také schopnost kontextového vidění souvislostí učinily z této monografie jednu z nejcitovanějších prací české polonistiky konce 20. století.

Naše spolupráce s Maruškou, jak jsme ji důvěrně, ale s velkým respektem, říkali i my, se projevila především na projektu Literárněvědného oddělení, který měl dávné kořeny v ústavní minulosti padesátých let. Slavomír Wollman se svým otcem Frankem po tehdejší rehabilitaci komparistiky navrhli vzhledem k nedostatečnému personálnímu zajištění upustit od dílčích monografií a obecné syntézy dějin slovanských literatur, která by navázala na strukturálně koncipovanou *Slovesnost Slovanů* (1928). Nový záměr měl vyústit do několikasvazkových dějin mezislovanských literárních vztahů členěných teritoriálně podle slovanských sfér do tří skupin. Projekt však od samého začátku ohrožovaly institucionální reorganizace, či spíše likvidace a rovněž absence schopných specializovaných badatelů. A tak se k jeho realizaci přistoupilo až po obnovení Slovanského ústavu, kdy se jeho Literárněvědné oddělení začalo budovat doslova od znova. Po východoslovanském a jihoslovanském svazku se přistoupilo někdy v polovině roku 1998 k práci na posledním dílu *Západoslovanské literatury v českém prostředí do roku 1918* (vyd. až v roce (2003), kde partie o polské

účasti v českém literárním vývoji měl psát Antonín Měšťan (romantismus), Jiří Bečka (realismus), Jasna Hloušková (avantgarda a dekadence) a také Marie Sobotková, která měla participovat na projektu od samého začátku a být jeho jakýmsi neustranným garantem i kritickým oponentem. V této souvislosti musíme konstatovat, že po úvodě Slavomíra Wollmana její rozsáhlá monografická studie v tomto svazku *Polská účast v českém literárním vývoji (od 70. let 18. století do 50. let 19. století)* patří k přínosným textům sborníku, který byl později paradoxně vydán bez editorského dokončení a jen s krátkou předmluvou tehdejšího ředitele Slovanského ústavu Vavřínka. Marie Sobotková navíc „zaskočila“ i za onemocnělého Antonína Měšťana a narychlo převzala i jeho partii.

V tomto sborníku Marie Sobotková objevně a na základě nového heuristického materiálu zpracovala klíčové období česko-polských vztahů od užšího národního obrození, přes preromantismus, romantismus až po interferenci romantismu s realismem v porevolučním období 1848. Význam tohoto textu, v podstatě malé monografie, spočíval v tom, že po pozitivisticky orientovaných titulech Mariana Szyjkowského *Polská účast v českém národním obrození* (1931) a *Polski romantyzm w czeskim życiu duchowym* (1947) komplexně zmapovala fenomén polské romantické kultury v českém kontextu, a to na základě analogických i kontrastivních momentů historického vývoje obou společností. Na rozdíl od faktografického Szyjkowského zde Marie Sobotková sleduje estetickou relevantnost básnických i prozaických textů, kterou odvozuje nejen ze specifčnosti odlišných domácích tradic (často uváděný protiklad měšťansko-demokratické a šlechtické society), ale i z hlediska integrace polských a českých hodnot do evropské kultury, kterou utvářel i středoevropský element.

Je zřejmé, že kdokoli bude hodnotit českou literárněvědnou polonistiku, nemůže nezpomenout Marii Sobotkovou, její činnost badatelskou, organizační, ale i pedagogickou, za kterou se skrývá olomoucké doktorské studium oboru *Srovnávací slovanská literární věda*, který je svým komparativním zaměřením spolu s brněnským studiem v českém kontextu ojedinělý, a to svou přímou návazností na nejlepší tradice české, genologicko-morfologické slavistiky.

Přejme jubilantce nejen běžné „ad multos annos“, především však další úspěšné pěstování česko-polské vzájemnosti, mnoho dobrých polonistických následovníků, zvláště však hojnost syntetických a vztahových textů, které přispějí k hlubšímu poznání obou kultur v jejich podobnosti i rozdílnosti.

**BOHEMISTKA A POLONISTKA MARIE SOBOTKOVÁ
(2022)
JUBILEJNÍ SBORNÍK**

Ediční příprava, grafická úprava a sazba Jiří Fiala

Olomouc 2022